

ТЕМА 2

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ЛЮДИНИ

Томас Коул. Подорож життя: дитинство. Національна галерея мистецтв, Вашингтон. 1842

Ситуація морального змісту

Познайомтеся з ситуацією морального змісту та поміркуйте.

Розмовляючи з однокласником про те, що є основою життя людства й заради чого потрібно жити, ви почули від нього фразу: «Завжди були й будуть головними в житті гроші. Вони керують світом, вирішують усе та роблять наше життя щасливішим». Але в світі існує інше бачення сенсу життя.

Американський художник Томас Коул бачив життя у вигляді подорожі рікою. Так народився його тетраптих (чотири картини, об'єднані загальною ідеєю), присвячений дитинству, юності, зрілості, старості. Ці незвичайні картини розкривають життя як таємницю, показують, що в світі є дещо більше, ніж чуттєвий досвід, і примушують замислитися над духовною стороною буття.

– Чи погоджуєтесь ви, що в ситуації морального змісту йдеться про матеріальне та духовне сприйняття сенсу життя?

На картині «Подорож життя: дитинство» Томас Коул зображує початок весни. Сонце сходить у правій частині композиції, даючи зрозуміти, що народжується новий день. Зі сходом сонця у світі з'являється хлопчик-немовля на човні, який керується ангелом. Човен пливе річкою життя, і ця річка буде напрямком течії життя хлопчика. Прекрасні квіти та пишна зелень прикрашають вхід у світ, немов вітаючи немовля та ангела. Човен прикрашений зображеннями ангелів, а на носі човна ангел тримає пісочний годинник, піднявши його до неба, даючи нам зрозуміти, що час хлопчика обмежений.

– Який погляд на основу життя вам ближче?

– Що є сенсом життя для вас?

Золотий вірш уроку:

«Випробуй, Боже, мене, і пізнай моє серце, досліди Ти мене, і пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене попровадь!»

(Пс.138:23-24).

Про що йдеться у цьому золотому вірші уроку?

Як пов'язаний він з темою уроку?

На уроці дізнаєтесь:

1. Що таке життєвий шлях людини?
2. Про призначення різних періодів життя людини: народження, дитинства, отрочтва (підліткового віку), юності, зрілості, літнього віку.
3. Яким було земне життя Ісуса Христа?
4. Чому людське життя буває непростим? Причини внутрішніх криз.
5. Про небезпеку спотворення сенсу життя.
6. Про доленосні зустрічі у житті з Богом.
7. Про важливість відповідальності за власне життя.

Скарбничка мудрості Збагачуємо свій словничок

*Прочитайте ключові слова уроку.
Чи знайомі вони вам?
Як ви їх розумієте?
Запам'ятайте значення цих слів.*

Ключові слова:

Життєвий шлях – сукупність учинків, які здійснила людина за своє життя.

Сенс життя – філософська та духовна проблема, що стосується визначення мети життя людини та людства; світоглядне поняття, що має основне значення для духовно-морального становлення особистості.

Місія – важливе доручення, завдання, яке ставить перед собою окрема особистість або група людей; високе призначення, відповідальна роль.

Пізнавальний текст

Прочитайте текст і поясніть, як треба прожити своє життя, щоб воно відповідало Божому задуму..

Сенс людського життя

Життя... Скільки прихованих сенсів, уявлень, бажань, прагнень укладено в це слово. Кожен по-своєму розуміє життя й відповідно до цього будує своє майбутнє. Як гідно прожити життя, щоб не було соромно ні нам, ні нащадкам? Питання про сенс життя, місію людини – одна з традиційних проблем релігії, філософії, психології, мистецтва, насамперед, художньої літератури.

Відомо, що тривалість людського життя в середньому становить 600 тис. годин. Із них на підтримку фізичного стану (на сон, їжу, гігієну) витрачається 400 тис. годин. Отже, на пошук сенсу життя залишається приблизно третина – 200 тис. годин. Як використати цей час, щоб увійти в ті духовні виміри, що дають можливість жити в гармонії з собою та світом? Пошук життєвого сенсу та цінностей може спричинити внутрішню напругу, однак саме ця напруга є необхідною умовою психічного здоров'я. Відсутність сенсу життя породжує у людини байдужість, зневіру, апатію, відчай, тривожність, нервові розлади, депресії. Найважливішою складовою здоров'я мають стати духовні цінності,

вибір моральних пріоритетів, внутрішній гармонійний стан, відчуття вдячності Богу за все.

Справді, навряд чи можна назвати людське життя простим. Як правило, на життєвих дорогах трапляються найрізноманітніші випробування, пов'язані з навчанням, вибором професії та працевлаштуванням, фінансами, станом здоров'я, стосунками. Але попри все завжди важливо залишатися Людиною, чинити так, як ми хотіли б, щоб чинили з нами, робити те, що приємне не лише нам, а й іншим людям. Для цього держава та різні соціальні служби напрацювали низку законів, правил, вимог, які повинна виконувати кожна людина. Але найважливішим нашим порадиником є Біблія з Божими Законами та християнськими Заповідями. Наскільки простішим стало б життя людини та суспільства, коли б усі жили за Словом Божим! Зникли б злочинці та тюрми, припинилися б сімейні чвари та будь-які інші негаразди — всі жили б у мирі та злагоді, в любові та повазі одне до одного! Осмисленість життя забезпечує система цінностей. Тобто сенс життя людини – нести суспільне добро, разом виводити світ на новий рівень, іншими словами, зробити рай на землі.

Згадаймо земний життєвий шлях Ісуса Христа та біблійних особистостей. Йосип зазнав величезних страждань та поневірянь, аж поки став намісником фараона в Єгипті. Пророка Даниїла цар Вавилону Навуходоносор кинув у рів із левами, а потім зробив своїм особистим радником. Пастух Давид став царем свого народу, перемігши в бою велетня Голіафа – надію армії філістимлян. Ісус Христос із апостолами зазнав мук за проповіді Слова Божого. Важко назвати життя всіх, кого ми згадали, легким. Проте вони жили по-справжньому, довіряючи кожен свій крок Богу й цілковито віддаючи все в Його святі руки. Саме завдяки цьому вони досягли своєї мети й отримали вінці Царства Небесного.

Молодь на початку життєвого шляху думає про його безкінечність. А старенькі на схилі років говорять про миттєвість життя. Погодимося, що саме релігія розкриває сокровенні таємниці життя та сенс існування людини на землі.

1. Що таке життя?
2. Як ви розумієте поняття «життєвий шлях»?
3. Як пошук життєвого сенсу пов'язаний зі здоров'ям?
4. Хто є моральним Дороговказом людини?
5. Яким було життя Ісуса Христа і святих праведників?
6. Що треба робити, щоб прожити своє життя якнайкраще?
7. Назвіть відомих вам літературних героїв, історичних діячів, життєвий шлях яких викликає захоплення?

Біблійні історії

Прочитайте біблійні історії, поміркуйте і поясніть сенс життєвого шляху Івана Хрестителя та самарянки.

1. Провісник Сина Божого

(Мт. 11: 1-5)

Іван Хреститель, почувши у в'язниці про дії Христа, послав своїх учнів запитати Його: «Чи Ти Той, Хто має прийти, чи нам чекати Іншого?». Ісус відповів їм: «Ідть і перекажіть Іванові, що ви чуєте й бачите: сліпі прозрівають, криві ходять, зцілюються прокажені, чують глухі, померлі оживають, а вбогим звіщається Добра Новина. Блаженний, хто через Мене спокуси не матиме!» Про Івана Ісус сказав до людей: «На що ви ходили в пустелю дивитися? Чи на очерет? Чи на чоловіка, одягненого у м'які шати? Бо ті, хто носить м'яке, – по царських палатах. По що ж ви ходили? Може, побачити пророка? Так, навіть більш ніж пророка. Це той, про якого написано: “Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого посланця, який перед Тобою дорогу Твою приготує!”

Адам Ельсгаймер. Іван Хреститель проповідує на берегах Йордану. 1602

По правді кажу вам: між народженими від жінок не було більшого над Івана Хрестителя! Та найменший у Царстві Небеснім – той більший від нього! Від Івана Хрестителя й досі Царство Небесне здобувається силою, й ті, хто вживає зусилля, досягають його. Усі Пророки й Закон про Івана провіщали. Коли ж хочете знати, – Ілля він, що має прийти. Хто має вуха – нехай слухає!»

1. Де перебував Іван Хреститель, коли почув про Ісуса Христа?
2. Що запитали учні у Христа?
3. Яку відповідь їм дав Господь?
4. Прокоментуйте фразу: «Хто має вуха – нехай слухає!».
5. Чи важкий, на вашу думку, був життєвий шлях Івана Хрестителя? А Ісуса Христа? Чому?
6. Що корисного для себе ви можете почерпнути, проаналізувавши життєвий шлях Івана Хрестителя?

2. Жива вода для самарянки

(Ів. 4:1-30)

Господь довідався, що фарисеї почули про прихильне ставлення людей до Його проповідей і про масові хрещення, які проводилися дванадцятьма учнями, то покинув Юдею та знову пішов у Галілею. Йому потрібно було переходити Самарію. Отож, Господь прибув до самарського міста Сіхар, недалеко від криниці Якова. Ісус, зморений дорогою, сів на цямрину криниці. А Його учні пішли в місто купити їжі. Було біля дванадцятої години дня. Підійшла самарянка набрати води. Ісус каже до неї: «Дай Мені напитися!» Тоді самарянка відповідає Йому: «Як же Ти, юдей, просиш води у мене, самарянки? Бо юдеї не спілкуються з самарянами». Ісус промовив: «Коли б ти знала Божий дар, ти б у Нього просила, і Він дав би тобі живої води». Жінка запитала Його: «Звідки ж Ти маєш живу воду? Чи Ти більший за нашого отця Якова, що нам дав цю криницю?» Ісус відповів їй: «Кожен, хто цю воду п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо та вода тече в життя вічне». Каже жінка до Нього: «Дай мені, Пане, цієї води, щоб я пити не хотіла й сюди не приходила брати». Говорить до неї Ісус: «Іди поклич свого чоловіка й вертайся сюди». Жінка відповіла: «Не маю чоловіка». Відказав Ісус: «Ти добре сказала: не маю чоловіка. Бо ти мала п'ятьох чоловіків, а той,

Генріх Семирадський. Христос і самаритянка. 1890

кого маєш тепер, не муж тобі. Ти правду сказала». Каже жінка до Нього: «Бачу, Пане, що Ти Пророк. Отці наші вклонялися Богу на цій горі, а ви твердите, що потрібно в Єрусалимі». Ісус промовляє: «Повір, надходить час, коли ні на горі, ані в Єрусалимі вклоняться не будете ви. Вклоняться будуть Отцеві в душі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомольців. Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонятись». Відказує жінка: «Я знаю, що прийде Месія Христос і все нам розповість». Промовляє Ісус: «Це Я, що розмовляю з тобою». Надійшли Його учні й дивувалися, що Господь розмовляв із жінкою. Проте жоден із них не спитав: «Про що з нею говориш?» Покинула жінка Ісуса, побігла до міста й каже людям: «Ходіть, побачте пророка. Чи Він не Христос?». І вони прийшли до Нього.

1. Чому юдеї не знаходили спільної мови з самарянами? На ґрунті чого виникали суперечки?
2. Чому Ісус Христос почав бесіду з самарянкою?
3. Що зробила жінка в подяку Ісусу за проповідь?
4. Як до проповіді Ісуса поставилися учні? Чи заважали вони?
5. Яку велику Істину відкрив Ісус Христос самарянці?
6. Чи можна вважати цю зустріч з Ісусом Христом доленосною для самарянки? Як ви розумієте поняття «доленосна зустріч»?

Текст-пояснення

Храм святої Фотинії Самаритянки
в місті Наблусі

Ісус Христос залишив Юдею та вирушив у Галілею – з півдня на північ Ізраїлю. Він обрав для цього короткий шлях, але непристойну для єврея дорогу через Самарію. Відколи Самарію було знищено Асирією, її територія заселилася язичниками і народ Ізраїлю змішався з ними, порушивши закон. Юдеї через те не мали зносин з самарянами.

Ісус чинить волю Отця. В дорозі Він затримується біля криниці, бо був дуже утомлений. Взагалі четверте Євангеліє мало би розповісти про Божество Ісуса, а тут – звичайна людська втома! Справа в тому, що вся подія розгортається опівдні: шоста година відповідає нашій дванадцятій. Це повнота дня, коли сонце в зеніті – повнота світла, спеки, виснаження і спраги (про шосту годину згадають усі євангелісти як про вершину розп'яття, коли затьмарилось сонце і завіса храму роздерлась надвоє).

У той час незаміжніх дівчат для одруження шукали біля криниці. Отже, тут Ісус зображений як Наречений, Котрий шукає самарянку. Вона подвійно здивована тим, що чоловік розмовляє з жінкою і що єврей спілкується з нею.

Ісус просив води, щоб дати воду, і вода була приводом. Він говорить жінці про духовне, а вона не розуміє, бо почуте сприймає не в переносному значенні, а в буквальному, матеріальному. Вона ішла до цього джерела з пустою посудиною та зі спустошеною душею, роздумуючи про своє життя. Що з того, що мала красу, але не мала долі! Мала п'ятьох чоловіків. Зараз живе ще з одним, але, можливо, і він її залишить, бо нема шлюбу – нема відповідальності перед Богом. Співрозмовниця Христа думала про своє майбутнє, про свою долю. Вона хотіла почерпнути з водою заспокоєння своїх бажань через роздуми на самоті. Кого ж зустрічає вона біля криниці? Самого Христа!!! Господь

приходить до людини, щоби звільнити від гріха, дати щастя, наповнити Духом. І тут, біля криниці Якова, ці два світи сходяться разом. Бажання самарянки і бажання Христа переплітаються. Вона бажала щастя, а Він хотів дати щастя. Прекрасна самарянка стала Нареченою Христа, стала сама тим життєдайним дзбаном води, апостолом для свого міста і свого народу.

З передання відомо, що самарянка Світлана (Фотина) весь останок життя присвятила проповіді Євангелія Христового. За це жорстоко постраждала: у 66 році при імператорі Нероні була кинута мучителями у криницю.

Людина йде по безкрайній пустелі життя під жарким сонцем всіляких проблем і відчуває нестерпну спрагу, яка пронизує все тіло, весь її духовний світ. Тому вона шукає джерело чистої води, а милосердний Спаситель приходить до нас, як до тої жінки-самарянки, і кличе: «Коли хто спраглий, нехай прийде до Мене і п'є!». Господня вода заспокоює вічні прагнення людини. Тому кожен, хто в своєму житті обтяжений труднощами чи гріхами, має нагоду через цей євангельський приклад побачити Спасителя в своєму житті і не зневірюватися, не опускає рук, а йти за Господом, бо тільки Він є «Дорога, Правда і Життя».

Цікаво, що саме з колодязем у різних народів пов'язана більшість легенд, притч і переказів. Колодязь – це і символ життя, і символічний вхід в інший, Духовний світ, тому має сакральне значення. Згідно зі слов'янським фольклором, колодязь – це портал для переходу в духовний вимір. Сакральне значення колодязя – у втамуванні жаги вищого пізнання, пити воду з колодязя – те саме, що пити з джерела духовного життя.

Історія зустрічі Христа з самаряркою – це історія зустрічі Духовного світу та людства, що заблукало, але має шанс набути знання та жити Духовним.

– Чого нового ви дізналися з цього богословського тексту?

Повчальна історія

Прочитайте притчу і скажіть, як чоловік зцілювався від духовної хвороби постійно нарікати на Бога.

Три бажання

Один чоловік постійно нарікав на Бога, що Той не виконує його молитовних прохань.

Якось уві сні з'явився чоловікові Ангел і сказав:

– Господь виконає три твоїх бажання. Серйозно обдумай, що ти хочеш попросити.

Зрадлий чоловік без вагань виклав перше прохання:

– Мені вже настільки набридли і моя робота, і люди, з якими мені доводиться жити, і навіть ця хата, що я хочу, аби усе це зникло. Хочу почати нове життя.

Його бажання було негайно виконане. Він опинився у великому місті, серед чужих, байдужих до нього людей і швидко зрозумів, що те, від чого він так легко відкріся, було не таким уже й поганим.

Тоді він попросив Господа повернути все назад, як було раніше. Це було його друге прохання. Залишалось ще одне – останнє.

Цього разу він намірився не помилятися, бо не буде жодного шансу виправити помилку.

За порадою чоловік звернувся до знайомих.

Дехто радив йому попросити безсмертя. «Але що доброго в безсмерті, – говорили інші, – якщо він не матиме міцного здоров'я? А в здоров'ї, якщо не матиме грошей? А в грошах, якщо не матиме друзів?»

Минав час, а він все ще не зробив вибору: довге життя чи здоров'я, багатство чи владу просити в Господа? Чи, може, любов?

Урешті-решт чоловік спитав у Бога:

– Що мені попросити?

– Попроси вміння бути задоволеним тим, що ти маєш, – відповів Господь.

1. Якою духовною хворобою страждав герой притчі?
2. Чи вважаєте ви, що перше бажання чоловіка може бути притаманне дуже багатьом людям? Чому?
3. Чому герой притчі вважав друге бажання помилкою і вирішив радитися зі знайомими?
4. Між якими бажаннями був вибір чоловіка?
5. Що нарешті попросив нещасний?
6. Чи можна вважати героя притчі узагальненим символом людства?

Моральний практикум

Робота в парах

1. Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.

Чому не всі люди вміють цінувати життя?

Чи можна радіти життю кожного дня?

Чи погоджуєтесь ви, що жити «правильно», по-християнськи – це складно, сумно і не цікаво?

Робота в групах

2. Уважно роздивіться репродукції картин Томаса Коула з серії «Подорож життя», присвячені дитинству, юності, зрілості, старості. Жеребкуванням оберіть одну з робіт художника, поділіться, що хотів донести людству митець.

Томас Коул. Подорож життя: юність.

Томас Коул. Подорож життя: зрілість.

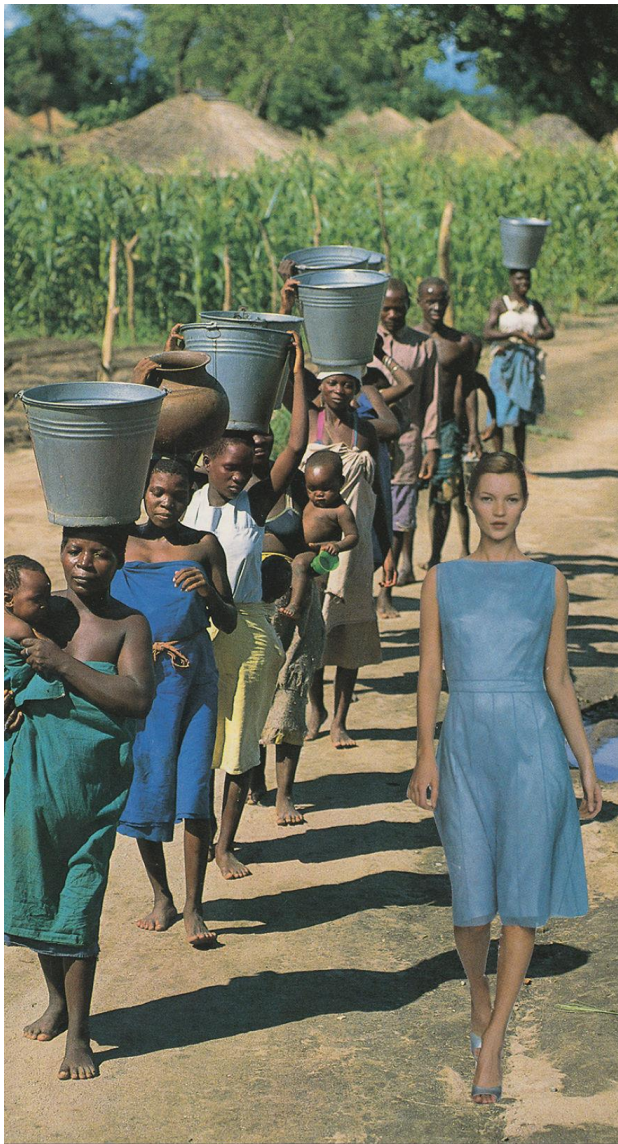
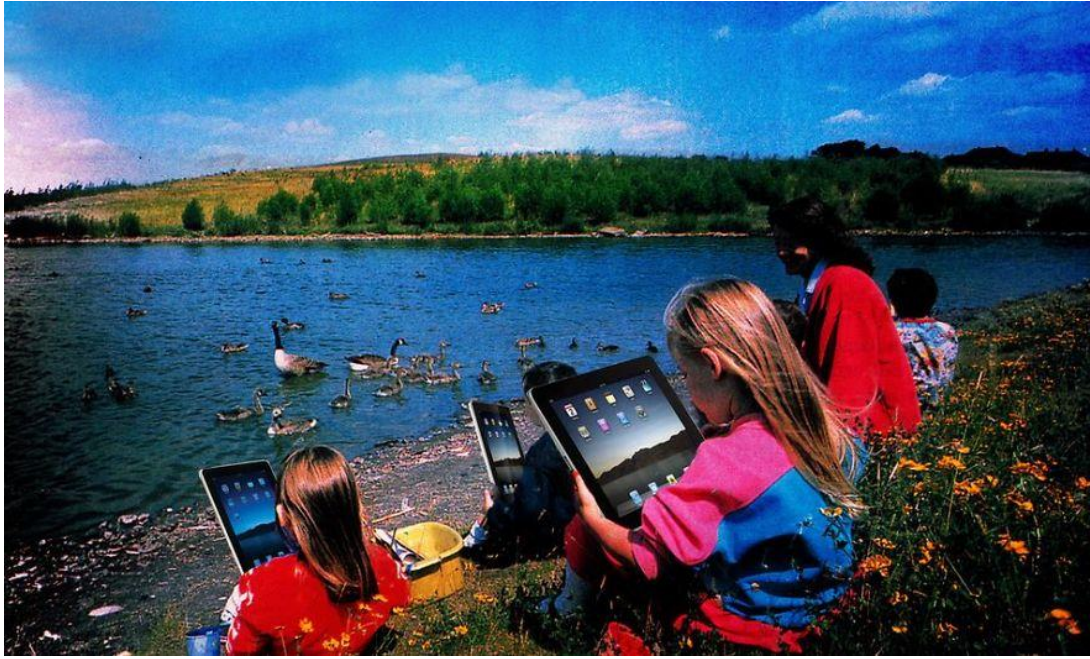

Томас Коул. Подорож життя: старість.

Робота в групах

3. Які проблеми сучасного людства відобразили автори цих колажів?

Підсумовуємо

Скласти підсумковий інформаційний текст (8-10 речень, усно) за головним змістом уроку.

Сьогодні на уроці ...

- **я дізнався/дізналась...**
- зрозумів/зрозуміла, що ...
- навчився/навчилась...і запам'ятав/запам'ятала...

Я прагну...

У своєму житті я використаю...

Тепер я можу пояснити іншим ...

Я хочу запитати...

Виконаємо вдома

Завдання за вибором

1. Підготувати презентацію: «Життєвий шлях Ісуса Христа».
2. Взяти інтерв'ю: «Чи можна навчитися радіти життю кожного дня?».
3. Підготувати повідомлення: «Як я розумію сенс свого життя».